

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ

BÁO CÁO TỔNG KẾT
ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC CẤP CƠ SỞ

KHẢO SÁT TIỀM NĂNG ỨNG DỤNG ỚNG NANO TiO₂
TRONG XỬ LÝ DƯ LƯỢNG IFOSFAMID
TRONG PHÒNG THÍ NGHIỆM

Mã số: C23.04

Chủ nhiệm đề tài: ThS. HUỖNH PHƯƠNG THẢO

Thành viên: ThS. NGUYỄN THỊ ĐIỂM LINH

Cần Thơ, 30 tháng 05 năm 2024

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ

BÁO CÁO TỔNG KẾT
ĐỀ TÀI NGHIÊN CỨU KHOA HỌC CẤP CƠ SỞ

KHẢO SÁT TIỀM NĂNG ỨNG DỤNG ỐNG NANO TiO_2
TRONG XỬ LÝ DƯ LƯỢNG IFOSFAMID
TRONG PHÒNG THÍ NGHIỆM

Mã số: C23.04

Chủ nhiệm đề tài: ThS. HUỖNH PHƯƠNG THẢO
Thành viên: ThS. NGUYỄN THỊ DIỄM LINH

Cần Thơ, 30 tháng 05 năm 2024

DANH SÁCH THÀNH VIÊN THAM GIA NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI

TT	Họ và tên	Học vị	Chuyên môn	Đơn vị công tác	Chức danh trong đề tài
1	Huỳnh Phương Thảo	Thạc sĩ Dược	Dược học	Khoa Dược, Trường Đại học Nam Cần Thơ	Chủ nhiệm
2	Nguyễn Thị Diễm Linh	Thạc sĩ Dược	Dược học	Trung tâm Quản lý phòng Thí nghiệm – Thực hành, Trường Đại học Nam Cần Thơ	Thành viên

MỤC LỤC

DANH MỤC HÌNH	i
DANH MỤC BẢNG	ii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT	iii
TÓM LƯỢC	1
PHẦN 1. MỞ ĐẦU	2
1.1. Dược lực học và dược động học của các thuốc hóa trị	2
1.2. Sự xuất hiện và mối nguy hại của thuốc hóa trị trong môi trường	6
1.3. Phương pháp sắc ký lỏng ghép đầu dò khối phổ (LC-MS/MS).....	8
1.4. Thẩm định quy trình phân tích	14
1.5. Vật liệu nano TiO ₂	19
1.6. Xử lý thuốc hóa trị ung thư bằng vật liệu nano TiO ₂	21
PHẦN 2. PHƯƠNG PHÁP VÀ PHƯƠNG TIỆN	24
2.1. Chất chuẩn, dung môi, trang thiết bị.....	24
2.2. Phương pháp nghiên cứu.....	25
PHẦN 3. KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN	31
3.1. Xây dựng quy trình phân tích dư lượng ifosfamid.....	31
3.2. Thẩm định quy trình phân tích dư lượng ifosfamid	37
3.3. Xác định dư lượng ifosfamid trong các mẫu môi trường.....	44
3.4. Chế tạo vật liệu ống nano TiO ₂	46
3.5. Khảo sát khả năng xử lý dư lượng ifosfamid của vật liệu ống nano TiO ₂	47
PHẦN 4. KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	53
4.1. Kết luận	53
4.2. Kiến nghị.....	53
TÀI LIỆU THAM KHẢO	

DANH MỤC HÌNH

Hình 1.1 Sơ đồ khối các bộ phận của đầu dò khối phổ	10
Hình 3.1 Năng lượng và đập tối ưu cho phân mảnh m/z 91,89.....	33
Hình 3.2 Phổ phân mảnh ở mức năng lượng và đập 26 V (b).....	33
Hình 3.3 Kết quả manual tune mảnh định lượng ifosfamid	34
Hình 3.4 Cấu trúc phân mảnh dự đoán của ifosfamid.....	34
Hình 3.5 Sắc ký đồ của ifosfamid ở điều kiện sắc ký lựa chọn	36
Hình 3.6 Sắc ký đồ tính tương thích hệ thống của ifosfamid.....	38
Hình 3.7 Sắc ký đồ tính đặc hiệu của ifosfamid.....	39
Hình 3.8 Các phân mảnh của ifosfamid trên phổ MS full scan.....	40
Hình 3.9 Đường hồi quy tuyến tính của ifosfamid.....	41
Hình 3.10 Sắc ký đồ của ifosfamid tại LOD và LOQ	43
Hình 3.11 Sắc ký đồ các phân mảnh định tính và định lượng của ifosfamid có trong mẫu thực M08.....	44
Hình 3.12 Sắc ký đồ các phân mảnh định tính và định lượng của ifosfamid có trong mẫu thực M15.....	45
Hình 3.13 Sắc ký đồ các phân mảnh định tính và định lượng của ifosfamid có trong mẫu thực M16.....	45
Hình 3.14 Phổ XRD và ảnh SEM của vật liệu ống nano TiO ₂	46
Hình 3.15 Lượng chất còn lại của ifosfamid trong quá trình thủy phân, quang phân, và quang xúc tác với đèn halogen	49
Hình 3.16 Lượng chất còn lại của ifosfamid trong quá trình thủy phân, quang phân, và quang xúc tác với đèn LED	49
Hình 3.17 Lượng chất còn lại của ifosfamid trong quá trình thủy phân, quang phân, và quang xúc tác với đèn UV 366 nm	50
Hình 3.18 So sánh mức độ phân hủy của ifosfamid trong quá trình quang phân và quang xúc tác với các loại đèn khác nhau	51

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1.1 Tỷ lệ thải trừ của một số thuốc hóa trị ung thư.....	4
Bảng 2.1 Hóa chất và dung môi dùng trong nghiên cứu.....	24
Bảng 2.2 Trang thiết bị dùng trong nghiên cứu.....	24
Bảng 3.1 Chương trình chạy sắc ký của pha động.....	36
Bảng 3.2 Kết quả khảo sát tính tương thích hệ thống (n=6).....	37
Bảng 3.3 Tỷ lệ ion của các chất phân tích.....	40
Bảng 3.4 Độ lệch của các điểm nồng độ trên đường chuẩn so với lý thuyết.....	41
Bảng 3.5 Kết quả khảo sát độ đúng và độ chính xác trong ngày và nhiều ngày (n=6).....	42
Bảng 3.6 Kết quả phân tích dư lượng ifosfamid trên các mẫu nước thực tế.....	44
Bảng 3.7 Hàm lượng (%) còn lại của ifosfamid theo thời gian quang xúc tác.....	48
Bảng 3.8 Mức phân hủy (%) của ifosfamid ở quá trình quang phân và quang xúc tác.....	50

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Từ nguyên	Ý nghĩa
ACN	Acetonitrile	
AOAC	Association of official analytical chemists	Hiệp hội các nhà hoá phân tích chính thức
CE	Collision energy	Thế va đập
DNA	Deoxyribonucleic acid	Acid deoxyribonucleic
EC	European Commission	Ủy ban châu Âu
ESI	Electrospray ionization	Ion hóa phun điện tử
HPLC	High performance liquid chromatography	Sắc ký lỏng hiệu năng cao
QC	Quality control	Mẫu kiểm soát chất lượng
IF	Ifosfamide	Ifosfamid
LC	Liquid chromatography	Sắc ký lỏng
LOD	Limit of detection	Giới hạn phát hiện
LOQ	Limit of quantitation	Giới hạn định lượng
LQC	Low quality control	Mẫu kiểm soát nồng độ thấp
ME	Matrix effect	Ảnh hưởng nền mẫu
MeOH	Methanol	Methanol
MS	Mass spectrometry	Khối phổ
RNA	Ribonucleic acid	Acid binucleic
RSD	Relative standard deviation	Độ lệch chuẩn tương đối
XRD	X-Ray Diffraction	Nhiều xạ tia X
SEM	Scanning electron microscope	Kính hiển vi điện tử quét
S/N	Signal / noise	Tín hiệu / nhiễu
SPE	Solid phase extraction	Chiết pha rắn
TB	Trung bình	
TNAs	TiO ₂ nanotube arrays	Ống nano TiO ₂
UPLC	Ultra performance liquid chromatography	Sắc ký lỏng siêu hiệu năng

TÓM LƯỢC

Thuốc hóa trị ung thư gây ra mối lo ngại đáng kể về môi trường do độc tính cao và nguy cơ ô nhiễm nguồn nước. Thuốc hóa trị được thải trừ một phần ra khỏi cơ thể ở dạng nguyên vẹn và không được xử lý triệt để qua hệ thống xử lý nước thải. Mặc dù được cộng đồng khoa học thế giới quan tâm nghiên cứu nhưng vấn đề này vẫn còn rất hạn chế ở Việt Nam.

Nghiên cứu này tập trung vào ifosfamid, một loại thuốc hóa trị được phát hiện thường xuyên trong môi trường nước có khả năng gây hại cho sinh vật và con người. Ifosfamid cũng là loại thuốc được sử dụng nhiều trong các phác đồ điều trị ung thư ở Việt Nam hiện nay. Mục đích chính của nghiên cứu là thiết lập một quy trình phân tích hiệu quả để phát hiện dư lượng ifosfamid trong môi trường nước và khảo sát khả năng xử lý ifosfamid trong nước của vật liệu ống nano TiO_2 .

Phương pháp phân tích UPLC-MS/MS đã được xây dựng và thẩm định để định lượng ifosfamid trong nước, đáp ứng các yêu cầu theo hướng dẫn của AOAC và EC. Quy trình phân tích đạt độ nhạy cao với giới hạn định lượng là 1 ng/L, độ đúng nằm trong khoảng 87,6% đến 105,7% và độ chính xác dao động từ 7,7% đến 15,3%, đáp ứng yêu cầu đối với mẫu có nồng độ dưới $\mu\text{g/L}$. Quy trình phân tích đã được ứng dụng để định lượng 20 mẫu nước sông ở gần các bệnh viện có khoa hóa trị trên địa bàn thành phố Cần Thơ, Việt Nam. Kết quả phát hiện được ifosfamid trong 11 mẫu nước với nồng độ cao hơn các công bố trước đây trên thế giới. Tỷ lệ xuất hiện của ifosfamid chiếm tỷ lệ 55% số mẫu nghiên cứu.

Vật liệu ống nano TiO_2 đã được chế tạo và dùng để xử lý ifosfamid ở các điều kiện nguồn sáng khác nhau, gồm ánh sáng của đèn halogen, đèn LED và đèn UV 366 nm. Đặc tính bề mặt và hình thái vật liệu đã được kiểm tra qua phương pháp nhiễu xạ tia X (XRD) và kính hiển vi điện tử quét (SEM). Kết quả phân tích cho thấy vật liệu ống nano TiO_2 có khả năng xử lý hiệu quả ifosfamid trong nước với nhiều loại nguồn sáng. Khả năng phân hủy ifosfamid của vật liệu ống nano TiO_2 có thể tăng từ 4 đến 10 lần so với quá trình quang phân thông thường, mang lại tiềm năng ứng dụng cao cho quá trình xử lý dư lượng thuốc trong môi trường nước hiện nay.